

ца, принимающего процессуальное решение. Это означает, что модель решения, которая существовала в сознании лица, принимающего решение, получает свое внешнее выражение.

Только после этого между участниками уголовного судопроизводства возникают взаимные правоотношения, которые дают им возможность осуществить свои субъективные права и выполнить предусмотренные законом обязанности.

УДК 340 (043.2)

Давидова Н.О.,
к.ю.н., доцент,
головний редактор науково-практичного фахового журналу "Право США",
м. Нью-Йорк, США

ПОРІВНЯННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ НАУКИ

Предметом порівняльного правознавства є коло правових та інших явищ, інститутів і засобів, які воно вивчає. Об'єктами наукового пізнання є не тільки закони та інші нормативно-правові акти, але й правозастосовна практика та доктринальні підходи до розуміння права, тобто правова наука.

Аналізуючи правову науку в США та Україні, можна помітити різницю у формах втілення результатів наукового пізнання, стадіях наукової кар'єри, матеріальній базі, взаємозв'язку теорії та практики, рівні централізованого регулювання наукової діяльності.

Американське право та правова наука характеризуються відсутністю єдиної системи права із звичним для нас поділом на галузі права, що має свої негативні та позитивні сторони. Хаотичність правового регулювання, з одного боку, ускладнює процес опанування американським правом. З іншого боку, галузі права створюють штучні мури між науковцями та розселяють їх по окремих галузевих квартирах, що обмежує вітчизняну правову науку. В Україні вже давно піддається критиці прив'язка дисертаційних досліджень до чітко визначених Вищою атестаційною комісією України спеціальностей.

Різниця в американському та українському науковому підході до розуміння права є похідною від того, що розуміється під "правом" та "джерелами права". У Сполучених Штатах, як у країні загального права, первинну роль серед джерел права відіграють судові прецеденти. Саме вони, в першу чергу, є предметом наукових досліджень.

Хоча вітчизняна теорія права відносить до джерел права не тільки нормативно-правові акти, але і правову доктрину, правовий прецедент, правовий звичай, нормативно-правовий договір, на практиці перевага надається лише законодавчим актам. Домінуючий вплив нормативістської теорії Г. Кельзена на розвиток права в Україні призвів до того, що сьогодні активно обговорюється необхідність внесення змін до Конституції або навіть прийняття її нової редакції. Пройшло всього 16 років з часу прийняття Конституції, а вже є потреба у змінах. У Сполучених Штатах, які є світовим зразком демократії та захисту прав людини, Конституція діє 225 років і до неї було внесено лише 27 Поправок, які до речі не змінюють текст самого документа, а доповнюють його окремими положеннями.

Панування нормативістської доктрини в українському праві впливає на проведення доктринальних досліджень. На науково-практичних конференціях та в дисертаціях часто говорять про необхідність змін норм законодавчих актів. Однак відчувається потреба відійти від право-регулюючого аспекту та приділити більше уваги правореалізаційному, правозастосовному, правоюрисдикційному процесу.

Порівнюючи зв'язок практики та науки в США та Україні, можна помітити більшу залежність між цими складовими права в Сполучених Штатах. Починаючи з першого року навчання у правовій школі, американські студенти опановують матеріал через вивчення правозастосування. Взагалі відсутнє таке поняття, як підручник з права. У США замість підручників студенти використовують збірники судових рішень з певної категорії справ (casebook). А в Україні вища юридична освіта дуже теоретизована, та занадто мало уваги приділяється практиці застосування права.

Уся правова наука сконцентрована в правових школах та коледжах. Професор права одночасно займається викладацькою та науковою діяльністю. В Америці немає аналога української Академії правових наук або науково-дослідних інститутів як, наприклад, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького Національної Академії наук України або Інститут законодавства Верховної Ради України.

Для того, щоб розпочати роботу викладачем в американській правовій школі, не обов'язково володіти науковим ступенем. До речі, університети мають повну автономію у присудженні наукового ступеня доктор філософії (PhD), українським аналогом якого є ступінь кандидата наук. Дуже незначна кількість американських професорів права мають науковий ступінь: наявність PhD є скоріше виключенням, ніж правилом.

Звертаючись до побудови наукової кар'єри, слід зазначити, що кілька перших років роботи викладача в американській правовій школі можна назвати свого роду "випробувальним періодом". Викладач, який за цей період добре себе зарекомендував у педагогічній та науковій сферах, має шанс отримати безстроковий трудовий контракт з університетом (tenure). При цьому до уваги береться щонайменше три критерії відбору. Перший – відгуки студентів. Після завершення кожного навчального курсу студенти залишають анонімні відгуки про роботу викладача. Друге – кількість друкованих наукових праць та третє – зароблені для університету грошові кошти. Кожен викладач, займаючись науковою роботою, відшукує гранти, з яких фінансується його дослідження. Частину цих грошей забирає університет.

В Україні широко застосовується трудовий контракт як форма трудового договору для оформлення відносин викладача (доцента, професора) та університету. Як правило, строк такого контракту становить п'ять років, після завершення яких викладач не впевнений в гарантованому працевлаштуванні.

Також слід звернути увагу на інший формат проведення науково-практичних конференцій, де опробовуються результати дослідницької роботи. В Україні це хаотичний набір доповідачів, яких найчастіше цікавить виголосити свою промову, а не послухати інших. У США порядок денний конференції складається таким чином, що на кожне спірне питання обирається три доповідача: два з них представляють діаметрально протилежні позиції, а третій, найбільш авторитетний серед колег, підводить підсумок і виступає в ролі арбітра. Таким чином в аудиторії формується цілісне, а не однобоке уявлення про предмет дискусії.

Американське суспільство є більш інформатизоване, ніж українське: дані про юридичні школи та всіх професорів права є відкритими для широкого загалу. Абсолютно всі університети маю веб-сторінки з контактами викладачів. Навіть найвідоміші та найпопулярніші особистості провідних правових шкіл користуються Інтернетом та оперативно відповідають на електронні листи.

Порівнюючи фахові правові журнали, що видаються в Україні та США, слід звернути увагу на склад редакційної колегії та видавців журналів. В Україні до складу редколегії та головними редакторами входять особи, що вже зарекомендували себе в наукових колах, усі вони мають науковий ступінь кандидата та доктора юридичних наук. У США головними редакторами та членами редколегій всіх фахових правових журналів (навіть провідних) є студенти третього року навчання в правовій школі. Зайняття такої посади протягом навчання є престижним і пози-

тивно впливає на подальше працевлаштування після завершення юридичної освіти.

Видавцями правових журналів в Україні є університети, органи державної влади, або навіть приватні видавці. У США всі правові журнали видаються виключно навчальними закладами – правовими школами. Провідні школи права можуть мати навіть кілька профільних журналів. Автономія правових шкіл також проявляється у формулюванні вимог до статей, що подаються до друку. У США немає центрального органу на кшталт української Вищої атестаційної комісії чи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, який би нормативно закріплював вимоги до публікацій. Редакційна колегія кожного журналу формує власні вимоги до публікацій. Доступність і прозорість американської правової науки підтверджується тим фактом, що повні тексти усіх фахових статей у всіх правових журналах можна знайти в нормативних пошукових базах даних Westlaw та LexisNexis. Принагідно слід зазначити, що ці бази даних мають спеціальні сервіси підрахунку рівня цитувань. Наприклад, Westlaw має для цієї мети спеціальний ресурс KeyCite.

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що американська правова наука є більш відкритою: інформаційні бази даних дають можливість віднайти будь-яку публікацію у друкованому періодичному науковому виданні за допомогою мережі Інтернет; сайти правових шкіл містять вичерпну інформацію про засоби зв'язку з будь-яким професором права. Американська правова наука має більший ступінь незалежності та самоврядування у порівнянні з вітчизняною: кожна правова школа самостійно присуджує наукові ступені PhD, формує вимоги до публікацій у своїх журналах.

УДК 343.3/7 (043.2)

Dr. Damjan Korosec,
Full professor for criminal law
at the University of Ljubljana, Faculty of Law, Ljubljana, Slovenia

LIABILITY FOR GRAVER CONSEQUENCE IN CRIMINAL LAW ON ROAD TRAFFIC

About Moral Dimensions of Several Killed Participants in Road Traffic as One Single Graver Consequence.

The institute of liability for graver consequence as a rather common institute of the general part of traditional substantive criminal law is often concretized also in road traffic incriminations (incriminations of breaches of rules